

Яцун Микола Миколайович, ад'юнкт
кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ

СПОСОБИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Запорукою успіху реформ, що здійснюються в Україні задля наближення нашого суспільства до європейських стандартів, є подолання корупції та боротьба зі злочинами у сфері службової діяльності.

Злочини у сфері службової діяльності, як правило, майже не існують окремо, ізолювано від інших видів злочинної діяльності. Найчастіше службові правопорушення є тим засобом, за допомогою якого службова особа вчиняє інший, серйозніший і тяжчий злочин, аби досягнути бажаного злочинного результату. Відомі випадки контрабанди, порушення законодавства про бюджетну систему України, відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та інші злочини, вчинені внаслідок зловживання владою, перевищення влади чи службових повноважень.

У загальній структурі злочинності протиправні діяння службових осіб становлять від 2,9 % до 4,1 % і характеризуються як одні з найбільш суспільно небезпечних, оскільки завдають істотної шкоди інститутам державної влади, економіки та соціального забезпечення громадян [1, с. 1].

Водночас офіційна статистика повною мірою не відображає рівень і динаміку розповсюдження злочинів цього виду унаслідок високого рівня їх латентності, складності виявлення та розслідування, а також високого ступеня прихованості та можливості уникнення від відповідальності за зазначені діяння [2].

Високий рівень організації злочинної діяльності у сфері службової діяльності також характеризується вжиттям злочинцями всіх можливих засобів для недопущення виявлення ознак їх діяльності або ж у разі такого виявлення – недопущення з'ясування та доказування їх причетності до вчинення цих злочинів. Таке вжиття злочинцями всіх можливих засобів у криміналістиці прийнято іменувати протидією розслідуванню злочинів [3].

Тож до способів протидії виявленню та розслідуванню злочинів на стадії вчинення останніх пропонуємо відносити наступні: а) значна розгалуженість «функціональних обов'язків» злочинців; б) ретельне маскування зв'язків між учасниками злочинної діяльності; в) вжиття заходів щодо мінімізації залишених слідів або щодо їх знищення; г) вжиття заходів щодо інсценування окремих обставин події, а саме: створення видимості не пов'язаності ряду злочинних проявів між собою; створення видимості вчинення не злочинних діянь, а службових (дисциплінарних) чи адміністративних правопорушень; створення видимості вчинення злочину (-ів) іншими особами; створення видимості вчинення не умисних злочинів, а з необережності; г) залучення корумпованих зв'язків; д) переїзд на тривалий час або на постійній основі до іншого регіону/країни; е) створення алібі та інші.

Заходи з протидії розслідуванню злочинів у сфері службової діяльності також вживаються з боку злочинців і після початку кримінального провадження. Зокрема, може здійснюватися вплив на учасників досудового розслідування (1) задля зміни ними своїх свідчень чи відмови від раніше наданих показань, 2) заради вжиття ними заходів, спрямованих на пошкодження чи-то знищення речових доказів, (3) задля отримання доступу до певних об'єктів, (4) щоб отримати певні відомості або (5) з метою фальсифікації матеріалів кримінального провадження. Причому такий вплив може виражатися як у погрозах, так і у підкупі, пропозиції чи обіцянці певної винагороди, шантажі, застосуванні насильства до особи чи її близьких, знищенні чи-то пошкодженні майна особи або її близьких, використанні дружніх чи родинних зв'язків і т. д. Також можуть вживатися такі способи протидії як переховування від органів слідства, неявка до органів досудового розслідування на вимогу особи, котра провадить досудове слідство, тощо.

Що ж стосується способів подолання названих засобів протидії, то вони насамперед зводяться до якісного планування та організації кримінального провадження. Слідчий повинен у повному обсязі використовувати весь арсенал процесуальних, тактико-технічних і методичних засобів провадження досудового розслідування. Зокрема, правильно визначати обсяг і послідовність проведення слідчих (розшукових) заходів, використовувати додаткові засоби фіксації, вживати заходи для

забезпечення безпеки окремих учасників кримінального провадження, здійснювати роз'яснювальну роботу по відношенню до свідків і підозрюваних, своєчасно вживати заходи забезпечення кримінального провадження і т. п. [3].

Список використаних джерел

1. Ромців О.І. Особливості подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / О.І. Ромців. – Львів, 2016. – 20 с.

2. Павленко С. О. Деякі особливості протидії хабарництву, вчиненому службовими особами, які займають відповідальне становище / С. О. Павленко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. – 2013. – № 2 (30). – С. 279-288.

3. Пчеліна О.В. Протидія розслідуванню злочинів у сфері службової діяльності та шляхи її подолання / О.В. Пчеліна // Молодий вчений. – 2016. – 4 (31) . – С. 628-632.